

Naturvårds- och fiskeenheten
Benny Lönn
0501-60 54 04

Naturreservatet Surö Bokskog i Mariestads kommun

Reviderad skötselplan

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. Syfte	3
2. Allmän beskrivning	3
2.1 Administrativa data	3
2.2 Topografi och läge	3
2.3 Geologi och hydrologi	4
2.4 Markanvändning	4
2.5 Vegetation, flora och fauna	4
2.6 Kulturhistoriska bevarandevärden	5
2.7 Friluftsliv	5
2.8 Bebyggelse och anläggningar	5
3 Mark och vegetationsvård	6
3.1 Övergripande mål	6
3.2 Generella riktlinjer och åtgärder	6
3.3 Beskrivning av skötselområden	6
4 Friluftsliv	9
4.1 Övergripande mål	9
4.2 Information och anläggningar	9
5 Dokumentation och uppföljning	9
6 Sammanfattning av planerad naturvårdsförvaltning	10
7 Referenser	10

BILAGOR

bilaga 1	skötselplanekarta med stigsystem, informationstavla mm. Skala 1:10000.
-----------------	---

1. Syfte

Syftet med reservatet är att:

- För framtiden bevara ett för allmänheten värdefullt utflyktsmål med lövskogspartier av till stor del bok.

Denna plan grundar sig på tidigare skötselplan, som är daterad 1981-08-20, och fältbesök under år 1999 samt insamlade uppgifter om exempelvis svampfloran.

2. Allmän beskrivning

2.1 Administrativa data

Skyddsform:	Naturresevat, beslutat 20 augusti 1981, d:nr 11.1211-480-81.
Naturvårdsförvaltare:	Länsstyrelsen i Västra Götaland
Namn:	Surö Bokskog
Kommun:	Mariestad
Socken:	Enåsa
Kartor:	Topografisk karta: 9DSO Ekonomisk karta: 9348
Gräns:	Se skötselplanekarta, bilaga 1

Fastigheter och ägare:

SJÖTORP 5:4, Statens Naturvårdsverk, 106 48 STOCKHOLM.

SJÖTORP 2:152, Sveaskog AB, Box 71, 921 22 LYCKSELE

Servitutsförmån finns för väg, gångväg och parkering på Mariestad, Sjötorp 2:152.

Areal:	Totalt:	20 ha
Naturtyper:	Lövskog	16,7 ha
	Blandskog	1,7 ha
	Fuktäng	0,9 ha
	Bladvass	0,7 ha

2.2 Topografi och läge

Surö Bokskog ligger vid Vänern ca 0,5 mil söder om Sjötorp och ca 1,5 mil nordost Mariestad. Västra delen utgörs av en nord-sydgående höjdrygg och östra delen av ett flackare sankmarksparti. Högsta höjden är 6 till 7 meter över Vänerns yta.

Centrala delen av Surö upptas av ett långt och smalt kärr i nord-sydlig riktning. I nordväst finns berg i dagen. På västra sidan finns en mindre vik (badviken) med sandbotten. Fastmarken är bevuxen med olikåldrig, delvis gammal skog, i huvudsak lövskog. Ca 4 ha utgörs av bokskog. Kiholmen nordväst om Surö ingår i naturresevatet och utgörs av blandskog.

2.3 Geologi och hydrologi

Berggrunden utgörs av järngnejs av småkornig röd typ. I nordligaste delen finns även hyperitförekomster som utgör en del av det hyperitstråk som sträcker sig norrut om Surö. Jordarten består till största delen av sandig-moig morän, som i ytan genom svallning är grusig-stenig. Sankmarken i öster utgörs av postglacial lera som till största delen övertorvats. Vänern är reglerad och dess vattenstånd kan pendla mellan 43,3-45,3 möh. Vid höga vattennivåer blir Surö en ö och omges helt av vatten.

2.4 Markanvändning

Marken används som område för rörligt friluftsliv. Inga areella näringar som skogsbruk eller bete bedrivs.

Området har använts åtminstone sedan järnåldern, vilket återspeglas av den forngrav, en sk stensättning, som finns på en bergklack i nordväst. I slutet av 1600-talet utgjorde naturreservatet en del av "Västerängen". På 1880-talets ekonomiska karta är naturreservatet markerat som ängsmark ihop med omgivande mark. I östra delen finns ett system av diken som kan indikera odling. Naturreservatsområdet har tidigare varit en del av Börstorps gods. Bokarna planterades troligen på 1700-talet.

2.5 Vegetation, flora och fauna

Naturreservatet har sitt största värde i den centralt belägna bokskogen. Bokskogens naturliga nordgräns ligger i Skåne. Så bokskogen på Surö ligger långt norrut i Sverige.

I tabell 1 redovisas inom naturreservatet förekommande naturtyper och arealer för dessa.

Markslag/naturtyp/ Vegetationstyp	Areal (ha)	Natura 2000-naturtyp	Areal (ha)
Bokskog av lågörttyp	3,7	Bokskog av örtrik typ, 9130	3,7
Ek-bok-björk-skog	8,0		
Sjöstrandsnår	2,8		
Sumpbjörkskog	1,6	Alluvial lövskog, som tidvis är översvämmad, 91E0	1,6
Fuktäng-högröntängstyp	0,9	Fuktäng med blåtåtel eller starr, 6410	0,9
Igenväxt löväng/hagmark av lind-ek-typ	0,6		
Löv-barrblandskog	1,7		
Tät bladvasstyp	0,7		
Summa	20	Summa	6,2

Tabell 1. Inom naturreservatet förekommande markslag/naturtyper/vegetationstyper (Naturvårdsverket 2000, Nordiska ministerrådet 1984). Natura 2000-naturtyp enligt Natura 2000-systemet (Naturvårdsverket 1997). Arealuppgifter ges för de olika kategorierna var för sig.

Centralt i naturreservatet ligger en bokskog. Bokarna är av varierande ålder. Ett 30-tal av bokarna har en brösthöjdsomkrets större än 200 cm. I bokskogens norra del prunkar blåsipporna i april. Där finns även en hel del skogstry. I bokskogens södra del finns tandrot och lundgröe. Bokskogen hyser hålbbyggande fåglar som skogsduva och nötväcka. På vintern furagerar rå-

djur på bokkollonen. I bokskogens västra kant ligger ett areellt litet långsmalt kärr med topplösa, blåsstarr och missne. Bokskogen omges av en lövblandskog bestående av ek, lind, björk, asp och klibbal. Samtliga träd är medelålders till vuxna. En del lågor finns. Bl a en grövre boklåga. Grova ekar finns i nordväst och sydost. Här hörs svarthätta och grönsångare. Över trehundra svamparter har hittats i naturreservatet, varav en del är bok- och ekberoende. På en av ekarna växer den härligt gula svaveltickan. I naturreservatets östra del finns björk-klibbalssumpskog, mycket videbuskar, fuktängar och bladvass. I sumpskogen och videsnåren växer videört, svärdsilja, äkta förgätmigej och sjöfråken. Här hörs sävsparv och rörsångare. På stränder och i vattnet mellan Surö och Kiholmen finns drillsnäppa, storskrake, skäggdopping, gräsand och kanadagås. Mink finns.

Tabell 2 redovisar inom naturreservatet hittade hotade eller värdefulla arter.

Art	Kategori	Växtplats
Skogsduva, <i>Columba oenas</i> (1984?, 1999)	VU	Område 1
Sommarsopp, <i>Boletus fechtneri</i> (1982)	VU	?
Stinktrattskeivling, <i>Clitocybe hydrogramma</i> (1983)	NT	?
Kromspindling, <i>Cortinarius tofaceus</i> (1982)	NT	?
Koralltaggsvamp, <i>Hericius coralloides</i> (1998)	NT, S3	?
Oxtungsvamp, <i>Fistulina hepatica</i> (1981)	NT, S3	?
Blekticka, <i>Pachykytospora tuberculosa</i> (1984)	NT, S2	?
Stor aspticka, <i>Phellinus populicola</i> (1998)	NT, S2	?
Klubbdyna, <i>Podostroma alautaceum</i> (1998)	DD	?
Koppartaggsvamp, <i>Sarcodon lundellii</i> (1998)	NT, S3	?
Missne, <i>Calla palustris</i> (1999)	S2	Område 1
Blåsippa, <i>Hepatica nobilis</i> (1999)	S1	Område 1
Lind, <i>Tilia cordata</i> (1999)	S3	Område 1

Tabell 2. Hotkategori anges för rödlistade arter (ArtDatabanken 2000): (RE) Försvunnen; (CR) Akut hotad; (EN) Starkt hotad; (VU) Sårbar; (NT) Missgynnad; (DD) Kunskapsbrist (Gärdenfors mfl. 2000). Signalartsvärde anges för signalarter: (S1) Mindre bra; (S2) Bra; (S3) Mycket bra (Skogsstyrelsen 1995). Arter i habitatdirektivet och fågeldirektivet (EU).

2.6 Kulturhistoriska bevarandevärden

Något hundratal meter öster om badviken finns en stensättning, 8 meter i diameter.

2.7 Friluftsliv

Området är ett populärt strövområde med sina upptrampade stigar. En mindre vik med sandbotten används till bad.

2.8 Bebyggelse och anläggningar

Ingen bebyggelse eller anläggningar finns.

3 Mark och vegetationsvård

3.1 Övergripande mål

Det övergripande målet för reservatets skötsel skall vara att hävda området så att den nuvarande bokskogsarealen med tiden utökas, samt att bibehålla ett för allmänheten attraktivt utflyktsmål. Sankmarken i öster, ett område längst i söder samt Kiholmen i nordväst lämnas till fri utveckling.

Naturreservatet ingår i Natura 2000-systemet, vilket innebär att aktuella Natura 2000-naturtyper skall ha gynnsam bevarandestatus.

3.2 Generella riktlinjer och åtgärder

Inget regelrätt skogsbruk skall bedrivas. Träden skall i huvudsak få nå mogen ålder och därefter övergå i död ved. Lövskogsskötseln skall dock inriktas på att genom lämpliga föryngringsåtgärder efter hand öka bokskogsarealen. Inom övrig lövskog skall de ädla lövträden samt intressanta buskar gynnas.

Röjnings- och gallringsavfall samlas i högar. Ett smärre antal högar kan ligga i reservatet. Blir antalet för stort skall högarna brännas eller bortföras.

Bränning får endast ske på särskilt utvalda brännplatser och under tid när ingen eldfara råder. Bränning genomförs omedelbart eller senast 15 april om arbetet sker på vintern innan vedlevande insekter lägger ägg under barken.

Nedfallna träd och grenar skall inte bortstädas. Dock skall stigar hållas fria.

Hänsyn skall tas till svampar, lavar, insekter, snäckor och fåglar genom kvarlämnande av hålträd, torrträd, frukt bärande träd och buskar samt skyddande buskage.

3.3 Beskrivning av skötselområden

Skötselområdenas läge inom naturreservatet framgår av Bilaga 1.

Skötselområde 1

Markslag/naturtyp	Natura 2000-naturtyp
Bokskog av lågörttyp	Bokskog av örtrik typ, 9130
Ek-bok-björkskog	

Areal: 11,7 ha

Beskrivning: Lövskog, utom ett litet område nordost om badviken med i huvudsak äldre gran. I den nordvästra delen finns bergiga marker med löv- och barrträd. Centrala delen av området upptas av ett långt och smalt kärr i nord-sydlig riktning med björkskog. Söder om kärret utgör boken ett dominerande inslag med många hålträd. Även öster om kärret dominerar boken men här med större inblandning av andra lövträd såsom ek, lind, björk och asp. Övriga delar av skötselområdet består av en lövblandskog av björk, asp, ek, bok och klibbal. I sydöstra delen och i anslutning till badviken finns grövre ek. Över hela området finns även mindre grupper av tallar

eller enstaka äldre tallar. Samtliga träd är medelålders till äldre.

I norra delen av bokskogen finns en hel del skogstry och brakved. En hel del bokföryngring är på väg upp. I östra delen längs stigen finns täta uppslag. Spritt i området finns fläckvis asp- och rönnslå.

I den kronslutna delen av bokskogen är fältskiktet glest och utgörs av mycket liljekonvalj, spridd tandrot, lundgröe och någon nattviol. I den trädglesare delen blommar blåsippa ymnigt om våren. Där finns även brudbröd, stor blåklöcka, hässlebrodd och ängssyra. Nordost om badviken finns berg i dagen med kruståtel, ljung, bergsyra och getrams. Norr och väster om själva bokskogen är marken magrare med exempelvis mycket blåbär. Det nordsydgående kärret utgörs i söder av en mosaik av vitmossa, tuvull, topplösa, blåstarr och missne. Norra delen har en åtminstone tidvis öppen vattenspegel med bl a mannagräs och kråklöver. I sydväst finns en vattenstrand med pors, vasstarr, trådstarr, rörfen, dyblad, vattenbläddra och sjöranunkel.

År 1999 fanns i skötselområdet mycket lågor (diameter 10-60 cm), hela 170 stycken. De utgörs till största delen av asp, som troligen ringbarkats en gång i tiden. År 1999 mättes brösthöjdsomkretsen på samtliga grövre bokar. Av de 49 uppmätta bokarna hade 30 stycken en omkrets större än 200 cm.

- Skötselmål: Naturligt föryngrade bokar har livsutrymme för att uppnå full storlek, friställda grova ekar, öppna stigar och öppen badvik.
- Kvalitetsmål: Naturskog med expanderande bokskog med grovnande bokar och ökande mängd död ved, fortsatt förekomst av ek- och bokberoende svampar, lundflora med rik våraspekt och häckande skogsduva.
- Engångsåtgärder: Ekarna i sydöst och vid badviken skall friställas så de får mer ljus och längre livstid. Befintligt slå av rönn och asp skall röjas bort. Längs den östra stigen skall boksly röjas bort för att ge mer sikt från stigen.
- Underhållsåtgärder: Spontant uppkommen bokföryngring skall vid behov hjälpas fram genom avverkning eller ringbarkning (asp) av träd. Därefter får bokföryngringen klara sig själv. Täta uppslag av bok skall inte röjas igenom. Framtida slå som uppkommer efter avverkning för att gynna bok

skall röjas bort.

Vid behov slås bladvassen i badviken. Badstranden skall städas årligen.

Skötselområde 2

Markslag/naturtyp	Natura 2000-naturtyp
Sjöstrandsnår	
Sumpbjörkskog	Alluvial lövskog, som tidvis är översvämmad, 91E0
Fuktäng-högrörsäng	Fuktäng med blåtåtel eller starr, 6410
Tät bladvasstyp	

Areal: 6 ha

Beskrivning: Västra delen utgörs av björk-klibbalsumpskog med utanförliggande gråvideområde mot den sydost om liggande öppna kärrmarken. Längst i söder finns ett bestånd med bladvass. I sumpskogen och gråvidet växer videört, svärdsilja, vattenmåra, äkta förgätmigej och sjöfräken. Kärrmarken domineras av rör (*Calamagrostis* sp).

Skötselmål: Inget.

Kvalitetsmål: Björk-klibbalskog och våtmark under fri utveckling.

Engångsåtgärder: Inga.

Underhållsåtgärder: Inga.

Skötselområde 3

Markslag/naturtyp	Natura 2000-naturtyp
Igenväxt löväng/hagmark av lind-ek-typ	

Areal: 0,6 ha

Beskrivning: Område med tätt träd- och buskskikt av bl a medelålders till vuxen knäckepl, bok, ek, asp, björk, rönn, klibbal och enar. I strandkanten finns buskliknande strandskog av björk, klibbal och gråvide.

Skötselmål: Inget.

Kvalitetsmål: Lövskogsparti under fri utveckling

Engångsåtgärder: Inga.

Underhållsåtgärder: Inga.

Skötselområde 4

Markslag/naturtyp	Natura 2000-naturtyp
Löv-barrblandskog	

Areal: 1,7 ha

Beskrivning: Ö med sluten blandskog av medelålders tall, gran, asp, klipbal och björk.

Skötselmål: Inget.

Kvalitetsmål: Blandskog under fri utveckling.

Engångsåtgärder: Inga.

Underhållsåtgärder: Inga.

4 Friluftsliv

4.1 Övergripande mål

I enlighet med naturreservatets syfte skall allmänheten beredas möjligheter till rörligt friluftsliv i området.

4.2 Information och anläggningar

Läget för stigar mm inom naturreservatet framgår av Bilaga 1.

Informationstavla finns ett femtiotal meter norr om naturreservatet. En större och två mindre spänger finns.

Informationstavla, spänger, stigar och badvik skall tillses regelbundet och underhållas vid behov av naturvårdsförvaltaren.

5 Dokumentation och uppföljning

En dokumentation av skötselåtgärder och deras effekt på flora och fauna är nödvändig för att se om den föreslagna skötselplanen följs och om målsättningen med naturreservatet uppfylls av de genomförda åtgärderna. Skötselplanen bör revideras då uppföljningen indikerar att behov finns. Naturvårdsförvaltaren ansvarar för att dokumentationen utförs och utvärderas.

Vart femte år görs en okulär besiktning av att de naturligt förnygrade bokplantorna har livsutrymme och därigenom får möjlighet att bli vuxna träd.

Bok står gärna trångt och skuggigt så livsutrymmet behöver inte vara så stort.

Vart tionde år räknas antalet lågor samt mäts de grövre bokarnas stamomfång. Då inventeras även förekomst av växter och fåglar.

Många av uppgifterna om hotade svampar är från 1980-talet. Så en svampinventering skall utföras tämligen omgående. I samband med detta inventeras även mossor och lavar, i första hand i den bokbevuxna delen av reservatet.

6 Sammanfattning av planerad naturvårdsförvaltning

Hela naturvårdsförvaltningen för naturreservatet bekostas av staten.

Skötselåtgärdernas prioriteringsordning redovisas i tabell 3.

Skötselåtgärd	Skötselomr.	När	Prioritet
Friställa ekar	1	1 gång	1
Röja asp och rönns	1	1 gång	1
Gynna bok (röjning, ringbarkning och avverkning)	1	Vart 5:e år	1

Tabell 3. Prioritering av föreslagna skötselåtgärder, intervall för genomförande och prioriteringsgrad på åtgärden: (1) Högsta prioritet; (2) Hög prioritet; (3) Lägre prioritet.

Tillsyn/uppföljning och dess prioritering redovisas i tabell 4.

Tillsyn/uppföljning	Skötselomr.	När	Prioritet
Tillsyn	1,2,3 och 4	Årligen	1
Besiktning av bokföryngringens livsutrymme	1	Vart 5:e år	1
Mätning av bokarnas stamomkrets	1	Vart 10:e år	1
Räkning av lågor	1	Vart 10:e år	2
Inventering av fåglar och växter	1,2,3 och 4	Vart 10:e år	2
Inventering av svamp, mossor och lavar	1	1 gång	3

Tabell 4. Prioritering av föreslagna uppföljningsinsatser, intervall för genomförande och prioriteringsgrad på åtgärden: (1) Högsta prioritet; (2) Hög prioritet; (3) Lägre prioritet.

7 Referenser

- Cederberg, B., Löfroth, M. 2000. *Svenska djur och växter i det europeiska nätverket Natura 2000*. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.
- Gärdenfors, U., 2000. *Rödlistade arter i Sverige 2000*. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.
- Naturvårdsverket. 1997. *Svenska naturtyper i det europeiska nätverket Natura 2000*.
- Naturvårdsverket. 2000. *Sydsvenska lövskogar och andra lövbärande marker*. Naturvårdsverket, Rapport 5081.
- Nordiska ministerrådet, 1984. *Vegetationstyper i Norden*.
- Skogsstyrelsen. 1995. *Instruktion för Datainsamling vid inventering av nyckelbiotoper*. Jönköping.

Naturreseptat Surö Bokskog

Bilaga 1

Reviderad Skötselplanekarta

Gräns för skötselområde

Informationstavla

Stig

Spång

Parkering

Skala 1:10 000

100 0 100 200meter

Reviderad skötselplanekarta, dnr 511-70363-02
till Länsstyrelsens beslut enligt 7 § natur-
vårdsagen.

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALAND

Beslut 81-08-20 dnr 11.1211-480-81

Denna karta utgör utdrag ur GSD-Fastighetskarta. Lantmateriet 2000. L2000/2620-O. Kartblad 9D4i.
Originalkarta finns hos Länsstyrelsen och Lantmateriet i Västra Götalands län. Godkänd
från sekretesssynpunkt för spridning.

